

ADOLF HITLER

EEN STATION TE WEENEN — HET IS JAREN geleden. Onder de vele passagiers uit een der treinen, uit de provincie, stapt een jongen van een jaar of zeventien haastig over het perron. Hij heeft een klein koffertje in de hand, zijn eenige bezit vermoedelijk. De inhoud van het koffertje bestaat uit wat ondergoed en een schoone boord: zijn heele hebben en houden.

Het is een eenzame jongen, die daar in het groote Weenen is afgestapt. Zijn vader is al een jaar of vier dood, zijn moeder ruim een jaar. Nu is hij naar Weenen gekomen, om er werk te zoeken en te trachten er vooruit te komen. Zoo komen er honderden jongens naar de wereldsteden. Hij is een dier honderden en hij is vol hoop, schoon het lot, zooals men dat pleegt te noemen, hem niet gunstig is. Een wees en dan nog zonder eenige opleiding... wat moet er van zoo'n jongen terecht komen in de groote stad! Natuurlijk, na eenigen tijd weer een schipbreukeling meer, waar de sociale kustwacht voor te zorgen heeft, als hij nog net gegrepen wordt vóór hij kopje onder zou gaan...

Nu, de leerschool, die de jongen zich kiest, is hard. Hij heeft, nog thuis te Linz, wat onderricht gehad op de H. B. S., maar toen hij ernstig ziek werd, de studie daar maar opgegeven. Vader leefde toen al niet meer en moeder kon tegen het gevele van den knaap niet op. Vader had altijd gezegd: Je zult wat méér worden dan ik en daarom ga je naar de H. B. S., dan wordt je ambtenaar. Dat was voor den armen douanebeambte, die zichzelf uit den arbeidersstand opgewerkt had, het hoogst denkbare. Ambtenaar. Maar de jongen zelf wilde schilder worden en daarmee uit.

Doch dat viel tegen. Want toen hij toelating vroeg op de schildersacademie, vertelde men hem, dat hij ontegenzeggelijk aanleg had, maar voor... architect. Maar dan had hij de H. B. S. moeten afloopen. Daar zat hij nu: naar vader had hij niet geluisterd en vader was nu dood.

Maar de eigenzinnige jongen wist ook van volhouden. Dan maar architect, dat was toch óók een mooi vak. Het zou dan moeilijk gaan, maar hij zou slagen.

Toen echter ook moeder gestorven was, werd het toch wel héél erg. Nu moest hij zien, dat hij aan den kost kwam. Wég mooie plannen inzake de architectuur; een zorgenleven wachtte hem. Want hij moest zien, dat hij zijn mond open hield: anderen deden het niet voor hem...

En zoo zien we hem dan te Weenen binnenkomen. Wat moet hij daar beginnen? Is het niet het beste, om maar naar een bouwwerk te gaan en daar werk te vragen? Er zijn immers wel meer menschen heel klein begonnen en waarom zou hij het dan niet probeeren! Het was te doen...

En nu begint de harde leerschool, aan het einde waarvan de architectuur hem wenkt. Hij begint echter ietwat bescheidener. Het beroep van opperman is een nederig en zwaar beroep. Altijd dat steenen sjouwen, ladder op en ladder af. De jongen krijgt het gevoel, of hem de botten kraken. Neen, plezierig is het niet. En het verblijf onder de kameraden is nog minder plezierig, want ze vinden in hun hart dien vreemden snoeshaan te fijn. Als ze hem vragen, of hij „bij de organisatie” wil komen, bedankt hij met te zeggen, dat hij er nog te weinig van weet. Hij moet eerst eens weten wat dat... inhoudt.

Als hij het weet, wil hij er niet van hooren. Dank u, daar krijgt u me niet in. En hij is een rakkerd, die wijsneus; ze hebben de handen aan hem vol, als ze willen debatteren. Hij vertelt dingen, waar een rechtgeaarde socialist — en het zijn bijna allen socialisten — van gruwet. Hij heeft het over vaderlandsliefde, over vrijheid en over nog zooveel meer, en ze kunnen niet zoo erg veel tegen hem inbrengen. Op het laatst worden ze hem hartelijk beu en ten slotte zeggen ze hem, dat hij er maar tusschen uit moet gaan, of er anders op moet rekenen, dat hij eens een keer náást den steiger terecht komt.

Onder zulke omstandigheden begrijpt hij, dat het raadzaam is te eclipseeren. Hij probeert het op een ander bouwwerk en als hij ook daar weggewerkt wordt, op weer een

ander. Hij krijgt kijk op de socialisten en hij moet al minder van hen hebben. Maar... hij moet volhouden, want hij wil nu eenmaal architect worden. Hij wordt het echter nooit, maar wel wordt hij wat anders, iets, dat er misschien verwantschap mee heeft. In elk geval iets, dat van oneindig hooger beteekenis is... hij wordt de bouwer van Duitschlands derde Rijk en met dien bouw is hij nu bezig. Want de zeventienjarige wees, dien we droef te moede over zijn alleen-staan-op-de-wereld Weenen zagen binnenkomen, nog vervuld van kinderlijk verdriet over het gemis zijner dierbare ouders, is niemand anders dan Adolf Hitler, de leider der Duitsche nazi's en de huidige Rijkskanselier...

Welk een vlucht, welk een opvaart, is men geneigd te zeggen bij zoo groote tegenstelling van vroeger en tegenwoordig lot! Voor zeven en twintig jaar opperman te Weenen en zonder een degelijker scholing dan die van zwaren strijd, met een beetje Volksuniversiteits-kennis mischien, wordt deze man de leider van een volk... Spot het niet met alle waarden, die we kennen? We weten toch, hoe onmisbaar een goede school is, we weten toch, hoe in de Westersche landen de wetenschap als de onmisbare schakel naar een hoog ambt wordt beschouwd! In Perzië is een staljongen shah geworden, maar dat is Perzië. Maar dat kan toch in onze Westersche landen niet! Nu ja, Mussolini is óók geen geleerde, maar hij had toch altijd nog een betere opleiding gehad en ging vroeg reeds met allerlei geleerde koppen om... Maar dit geval...

Waarlijk, we zitten er mee. Misschien is er echter een verklaring. En die is dan deze: de waarde der persoonlijkheid, zou die óók iets te beduiden hebben ten aanzien dezer materie? Per slot van zaken komt het aan op geloof. En geloof bezit deze Hitler meer dan menig ander. We bedoelen dan niet geloof in gewonen zin, maar in den zin van zekerheid omtrent zijn doel in het leven. Die zekerheid is in Hitler onverwoestbaar geweest van het oogenblik af, dat hij tot zijn taak werd geroepen.

Hier zijn we op een punt gekomen, waar we op tegenspraak gaan rekenen. Wat! zeggen de menschen, die zich uit de couranten de berichten herinneren over Jodenvervolgingen en barbaarsch optreden tegen communisten. Wat zegt ge daar? Geroepen tot zijn taak. Wilt ge daarmede zeggen, dat hij Gods werk doet.

Laat ons aanstonds zeggen, dat men geroepen kan zijn tot een werk Gods en toch er naar kan streven zijn eigen program uit te werken. Dat program kan dan niets hebben van het hoogere licht, dat we in groot werk wenschen. Dit kan gezegd worden van meer lieden, die zulk werk hebben verricht. Napoleon was geroepen om een grootsche taak te verrichten; hij moest in Europa de groote schoonmaak houden na de verschrikkingen der revolutie. Dat deed hij ook, maar voor zichzelf streefde hij naar de wereldheerschappij. Met dezen krommen stok kwamen rechte slagen neer. Zou het zoo ook niet kunnen zijn bij Hitlers werk? Hij wil „het derde rijk” opbouwen, een rijk van verheerlijking van het Germaansche ras, dat hij geroepen acht naar de spits te treden in de rij der volkeren. Misschien doet het dat ook wel; wij leven in een tijd van ontwikkeling. Maar zeker is het voor ons, dat hij nu kennelijk de tuchtmeester is, die een volk moet zuiveren van groote gebreken en misschien moet hij wel, evenals Mussolini, zijn volk en andere volken, die het aanzien, weer terugvoeren naar arbeidsliefde en arbeidswaardering, en afvoeren van het matmakende materialisme, dat door het socialisme in de laatste dertig jaar als een giftig zaad in de ziel der volken is uitgestrooid.

Dit alles weten we niet, maar wèl weten we, dat het zó niet langer meer gaat met de volken en dat ze wat hebben af te leeren. Niet altijd doet God dit door menschen, die in ons oog Hem welgevallig zijn; Hij gebruikt er ook anderen, dikwijls zelfs Zijn vijanden, voor. En als dan hun werk is verricht, dan zinkt dit heel vaak weg met hen zelf om slechts datgene achter te laten, dat naar Gods bedoelen blijven moet.

Nu kan het ons eigenlijk, eerlijk gezegd, niet zoo heel veel meer schelen wat er verder van Hitler te vertellen valt. Het gaat ons niet om Hitler, het gaat ons om veel hoogere dingen. Maar wat er in die levensgeschiedenis zit, dat ons dat hoogere kan doen zien, willen we toch gaarne vermelden.

We zeiden reeds, dat Hitler geloof had, al doelden we daar-

mede niet op het geloof zooals wij dat opvatten.

Dit is wat schoons in dezen man: zijn geloof. Hier staat een man vóór ons, die ons komt toonen wat een kracht geloof is. Want deze man is voortgekomen uit een nederigen staat. Den oorlog maakte hij mee als „Meldegänger“, vrijwillig, een der miljoenen onbekende soldaten dus. Uit zijn jeugd heeft deze Oostenrijker, geboren in een stadje, dat eigenlijk volkenkundig Beiersch is, een diepe herinnering meegenomen aan de glorierijke geschiedenis van Duitsland. Hadden wij toen maar meegedaan, zeide het kind, dat over Bismarck las, tot zijn vader, die waarschijnlijk zijn eigen zontje niet eens begreep. In Weenen leerde hij verstaan, hoe ongelukkig een land is, dat verschillende rassen herbergt, die elkaar niet verdragen. En in hetzelfde Weenen, waar op elke tien inwoners een Jood woonde, leerde hij zien, welk een gevaar het Joodsche element kan zijn. Hier leerde hij zien, hoe achter het internationale marxisme telkens en telkens weer de Jood als drijfkracht zat en hoe hij ook drijfkracht was in de kunst- en zakenwereld. En eenmaal in het land, waar mede hij zich innerlijk verbonden voelde, in Beieren, zag hij, hoe ook het nationale leven ondermijnd werd door datzelfde marxisme, iets wat hij ook zag, toen de oorlog duurde en achter het front het defaitisme den kop opstak. Altijd zag hij dan de Joden en de marxisten, die heimelijk genoten van die ontbinding en die niets begrepen, niets wilden begrijpen van zijn en anderer nationalen zin. En toen hij aan het einde van den oorlog, voor de tweede maal buiten gevecht gesteld, — want hij ontzag zich nimmer, — in het lazareth de geweldige nederlaag van zijn land vernam en hij in de oogen van Joodsche soldaten de moeilijk verholten vreugde zag over dit verschrikkelijke feit, wankelde hij naar zijn legerstede en verborg hij het hoofd in zijn kussen... dien smaad kon hij niet dragen en hij barstte in tranen uit.

Maar toen kreeg alles wat hij tot dusver beleefd en doorleden had in de harde school van het leven, vorm en gestalte in zijn ziel. Hij begreep. En in hem werd de begeerte wakker, om voor zijn deel mede te streven naar het verkrijgen van een betere toekomst voor de zuivere nationale krachten, een nieuw herboren rijk, dat zou opstaan uit de asch van het oude. En van stonde aan heeft hij zijn besluit genomen voor zijn verdere leven... Een

nieuw Duitsland moest er komen, sterker, schooner dan het oude.

Zie, dat noemt men geloof. En hierom zij het geraden niet te lachen, zelfs niet als een gewezen opperman het zichzelf belijdt. De geschiedenis lacht ook niet om zulke persoonlijkheden en zij doet dit niet, omdat de geschiedenis strikt onpartijdig is. Heeft zij niet in de verre middeleeuwen een onwetend boerenkind als redster van Frankrijk gezien!

Moeten wij nu den opgang van Hitler beschrijven. Een paar jaar na den oorlog zien we hem te München in een klein lokaal. Daar zijn nog zes anderen bijeen. Die zes hebben een vereeniging: de Duitsche arbeiderspartij noemen ze haar. Hitler wordt ingeschreven als nummer zeven en hij weet meteen door te zetten, dat de naam aangevuld wordt met „nationaal-socialistisch.“ Want hij, de arbeider, voelt voor den arbeider en hij wenscht, dat in het rijk zijner droomen de arbeider een rechtvaardig lot hebben zal, dat zijn arbeid gezien zal worden als een nationale daad, als die van elk ander. En als echt nationalist wil hij dat „nationaal“ er natuurlijk óók bij.

We weten het, hoe het gegaan is: de partij groeit, groeit snel. Hitler verstaat de propaganda; hij werkt op het volksinstinct. Als we zijn redevoeringen zouden citeeren, dan kregen we boeiende bladzijden te lezen, zij het niet altijd van groot verstand getuigende bladzijden. Maar daar vraagt dat volk niet naar; het wil een uitbeelding van zijn smarten en verlangens, zijn hoop en verwachting.

Als de Roer bezet wordt door de Franschen, en zwarte troepen legeren zich aan den Rijn, dan is hij de tolk bij uitnemendheid van het volk. Politiek inzicht heeft hij nog voor geen groschen, want met zijn suggestief gebaar stelt hij in de volksvergaderingen voor, de mijnen te verdrinken. van Essen een Duitsch Moskou te maken, en heel het mijngebied te herscheppen in één sintelwoestijn. Hij zit in Beieren en hij leidt er zijn partij, die groeit, groeit. En in Beieren begrijpt men niets van de toegevendheid der rijksregering.

Dan sluit hij een bondgenootschap met Ludendorff, den verbeterd generaal. Samen verrekenen ze zich in de houding der Beiersche regering. Als zij het wagen, met hun volgers de Beiersche regering voor een voldongen feit te plaatsen,

zal zij wel meegaan en dan zal men zóó Berlijn wel dwingen tot een krachtiger politiek. Van München begint de victorie en in München zelf begint die van den Bürgerbräukeller, waar Hitler zijn pistolen los knalt en al die bierdrinkende burgers tot stilte maant. En even is hij samen met Ludendorff meester van den toestand.

Even maar, want de troepen blijven op de hand der regering en die regering zelf blijft trouw aan het rijk. Hitler moet vluchten en krijgt, als men hem heeft, vijf jaar. Maar ook dát dient hem, want het volk acht hem verraden en ziet in hem den patriot, die boeten moet, terwijl hij slechts het goede wilde. Zoo krijgt hij zijn aureool, dat hem wondergoed past, als hij eenmaal weer vrij spreken mag.

En dan groeit zijn partij weer verder. Reeds lang heeft hij hooge personages aan zijn kant. Lezen we niet, dat Frick en Goering, nu zijn medeministers, reeds zijn medewerkers waren bij den Putsch? Zij staan nu naast hem en hebben met hem, den leider, de massa's zien groeien van duizenden tot tienduizenden en tienduizenden tot millioenen. En toen eindelijk de teruggang dreigde, omdat er waarlijk door mannen als Stresemann toch wel iets was bereikt, zette uit Amerika de werelddepressie in... Nog geen jaar later stegen de nationaal-socialisten in den Rijksdag van

12 tot 107 en twee jaar later zelfs tot 230: de sterkste partij; de opmarsch naar de macht zette in en wij weten hoe hij is geëindigd,

Natuurlijk zouden we vele kolommen kunnen schrijven over Hitler; wij zijn nog lang niet uitgeput. We wilden hem nu slechts vluchtig schetsen en daarbij even laten zien, hoe een geweldig geloof in een zaak tot een macht kan worden in de wereld. Over Hitlers denkbeelden hebben we het nu niet; dan zouden we nog een artikel noodig hebben. Maar dit willen we zeggen: dat hij wel konsekvent bezig is ze uit te werken in den Staat en dat wij, Christenen, van vele dier denkbeelden niets moeten hebben. Maar dat neemt niet weg, dat ook daarin Gods hand te ontwaren is.

Een handwerksman komt tot macht in een wereld van intellect, het spot waarlijk met alle theorieën. Die theorieën kunnen dit alles niet verklaren, omdat de wetenschap zich nu eenmaal niet vinden kan in verklaringen van metafysischen aard. En de metaphysica hebben we er wel bij noodig, als we een man van niet uitzonderlijke intelligentie tot den afgod zien worden van een volk als het Deutsche.

Hij slaagde, omdat hij... gelóóf had.

Q. A. DE R.

OM DE ZUIDERZEE

Uit „Sagen en legenden rond de Zuiderzee.”

Precies klokslag twaalf 's nachts komen de heksen op hun bezemstelen aangesuisd.

TIS WEL EENS MERKWAARDIG OM NA te gaan, hoe in verschillende streken, als 't gaat over tooverij, hekserij, ontmoetingen met den duivel, enz., dezelfde motieven terugkeeren. De vrouw, die, een heks zijnde, in kattengedaante verwond werd, en daarvan aan haar menschen-lijf de sporen draagt, is een vaste figuur. Daarvan vertelt Franke in zijn Legendes en sagen om de Zuiderzee.

Op Schokland wordt in stormachtige nachten *de Motketel* gestookt; rond het vuur dansen de heksen. Ze komen overal vandaan, van Urk, van Wieringen, uit Molkwerum, en, zooals blijken zal uit het volgende, soms nog van verder weg. Natuurlijk is 't zaak om uit de buurt te blijven, als de heksen daar bezig zijn!

Nu gebeurde het, dat een jonge Schokker 's avonds bij zijn meisje was geweest. Toen hij er wegging was 't al laat geworden en 't was een stormachtige nacht. Lijsje, zoo heette het meisje, was bezorgd voor haar verloofde, maar hij stelde haar gerust.

„Denk om de punt,” had Lijsje gezegd, want juist daar was 't gevaarlijk. Maar hij kon „de punt” niet vermijden, omdat hij er in de buurt woonde.

Berend, zoo was de naam van den jongen man, stapte stevig door, onderwijl terdege uitkijkend, of hij geen heksen op haar bezemstelen door 't luchtruim zag varen. Doch er gebeurde niets; alleen had hij moeite om tegen den fellen wind op te komen. Maar toen hij al bijna thuis was, hoorde hij een akelig gemiauw. Hij trok zijn mes uit de schée en slingerde dat tusschen de krollende katten. Een vreeselijke schreeuw klonk, gevolgd door kreunen en steunen, en van de katten was geen spoor meer te vinden.

Jaren waren verlopen. Berend was met Lijsje getrouwd en al vader, toen 't zoo kwam, dat hij eens in Harderwijk moest wezen. Hij liet zich daar in een zeemanslogement wat eten opdienen, ... en zat ineens stom van schrik: de geschiedenis van de katten was hij vergeten. De waardin had hem brood gegeven, en een mes om 't te snijden. Toen zij zag, dat Berend zoo verschrok, vroeg zij: „Ken je dat mes, Berend?”

„Ja,” zei Berend, „dat is mijn mes, vrouw.”

„Juist,” zei de waardin, „en van dat mes heb ik een litteken in mijn voet. En denk er nu maar om, dat je nooit meer een mes tusschen een koppel katten gooit,